

Učiteljski TOVARIS.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi poli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 7.

V Ljubljani, 1. aprila 1879.

Tečaj XIX.

V spomin

SREBERNE POROKE NJU VELIČANSTEV

24. aprila 1879.

Mladina! danes iz serca
Zapojmo Veličanstvoma,
Cesarju, cesarici, vsi
Pozdrav in čast navdušeni!

Glej, staroslavna Avstrija
Nevestno je okinčana;
Veselja čut se vseh rodov
Glasi med močni grom topov.

Ker dan's je petindvajset let,
Ko Veličanstvi v zakon svet'
Je sklenil Bog, blagoslovil
Ter Njima srečo, čast daril.

Zato mladina miljena!
Prepevaj Veličanstvoma,
Nju slave serčno se raduj
Ter Nju iskreno pozdravljuj:

Presvitli car in carinja!
Še mnogo leta živila!
Ohrani, brani nam Gospod
Premilostni Habsburški rod!

Radoslav.

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

7.

Oj, ti ljuba preprostost! Kako se trudimo vzeti otroku mladost, ter ga napraviti prej ko mogoče starega! Kako grobo zavračamo dostikrat otroka, ki v svoji ljubeznjivi radovednosti nas vpraša po tem ali onem! Ne rečem, da ne stavlja otrok marsikedaj prav abotnih vprašanj; ne rečem, da ne tirja dostikrat marsičesa, kar mu ne moremo dati. Ali čemú bi ga zato odganjali z grobstvo? — Otrok je radoveden. Ali je to kaj slabega? Ali ni vsakdo izmed nas tudi radoveden? Le poglejmo ljudi po kavarnah, kako hitro seže vsakdo po listih. Čemú neki? Zato, da izvé kaj novega. In ravno otrok naj bi ne bil radoveden? Jaz pravim, on mora biti tak, in prav žalosten bi bil jaz nad takim otrokom, ki bi me nikdar in ničesa ne vprašal. Fenelon pravi: „Radovednost je natorni nagon, ki tako rekoč pripravlja na poduk; ne pozabite je vporabiti. Otroška vprašanja naj se nam ne zdé sitna, kajti ona so vhodi, ktere je odperla narava poduku. Nasprotno, pokažite svoje veselje nad tem“.

Porekó pa stariši: Ako pustimo vpraševati otroke po vsem, ne bode nikdar konca ne kraja z njihovim vpraševanjem. — Nič ne dé, zato ste pa stariši. In kaj je lože, nego se odkrižati otroka! Ako nas ravno preveč nadleguje, mu pa kar recimo: Za danes si izvedel že dovolj. — Resnično je, radovednost naj ima tudi svoje meje, otrok naj izvé le toliko, kolikor mu je neobhodno potrebno vediti. Vseh stvari, za ktere vedó odrasli, bi ne bilo zdravo poznati otroku. Otrok nas tudi vpraševal ne bode po njih, ako ni že kedaj slišal o njih. Zató je pa potreben dober izgled od naše strani. „Gorje mu, kdor pohujša ktereга malih; boljše bi bilo za-nj, da bi si obesil mlinski kamen na vrat, ter se potopil v globočino morjá“. Te besede so vredne vsega premisleka, in stariši naj si jih prikliejejo pri vsacem dejanji v spomin.

Kdor ne pusti otroka vpraševati, ta zaduši vse duhovno življenje njegovo, ko komaj požene perve kali. Koga bode neki vpraševal otrok, kdo ga bo neki podučeval, če mu stariši odrekó vso svojo pomoč? Otrok je navezan na stariše; ali zató pa tirja tudi marsikaj od njih. On je še nepopolna stvar, ali v njegovem notranjem živi čut dopolnjevanja. On čuti sam, da je nepopolen, zato vprašuje. On se želi dopolnjevat, zato hoče od nas odgovora, — od nas, ktere mu je dal mogočni stvarnik v to. Ne smémo misliti, da se začenja prvi poduk še le v šoli; žalostno bi bilo, ako bi otrok tako dolgo ničesa ne vedel, ničesa ne poznal, dokler ne pride v šolo. Šest let njegovega življenja bi splavalo také po nepotrebnem v dolgo večnost, — šest let, zlati čas, kojega celó ne doživi vsak.

Kar pa otroku odgovorimo na njegova vprašanja, to mora biti pa jasno in resnično. Ločiti pa moramo spet to, kar je odraslim jasno, in kar je otroku jasno. Varujmo se, govoriti ž njim v zamotanih stavkih, v neznanih besedah i. t. d. Ako nas vpraša po kaki stvari, ktere mu ne moremo pokazati, primerjajmo jo s kako znano. — In resnično mora biti, to, kar govorimo ž njim. Lagati se, ni nikdar lepo, posebno proti otroku ne. On bode nam gotovo vse verjel, laž kakor resnico, saj teh obeh stvari še ne vé ločiti. Ali gorjé nam, ko bode previdel, kaj resničnega in kaj neresničnega su o mu povedali. Gorjé nam pa tudi, ako smo ga z našo lažjó zapeljali do kacega krivičnega dejanja. V to kategorijo spadajo one laži, da štoklja prinese dete starišem ali da priplava po vodi; zraven tega mu pa še pripovedujemo, da ga je vstvaril Bog. Kakó se da strinjati to? Če je vstvaril otroka Bog, ga ne bo izročil prej štoklji, da ga ponese starišem, in tudi ga ne bo vergel v vodo, da priplava k starišem. To bode razumel vsak odrasli; ali otrok verjame to oboje, in ravno na škodo njegovi lahkovernosti mu pripovedujemo take abotnosti. Ali ni lahko, da zmerzne tak otrok v vodi, ali da mu štoklja zavije vrat, kakor kaki žabi; in Bog, o katerem pripovedujemo otroku, da je neskončno moder, neskončno usmiljen, naj bi izročil otroka taki živali, ali ga poslal v tako nevarnost. — Kaj mu pa hočemo reči, ako nas vpraša, od kod je prišel; ali naj mu povemo kar po pravici? — Jaz sploh ne verjamem, da bi otrok kedaj sam od sebe vprašal po tem. In če so ga napeljali drugi na to vprašanje, odgovorimo mu: Bog ti je dal in ti daje življenje. — Tako ne bomo niti z vero, niti z resnico v protislovje prišli.

Človek mora biti mož beseda. Njegova lastna beseda, njegova lastna obljuba naj bode pred vsem njemu sveta. Kar obljubi, naj spolni. Še-le ko bode znal ceniti svojo besedo, bode vedel spoštovati besede družih. Zato pa naj obljubi vedno le toliko, kolikor mu je mogoče spolnjevati. To so znane stvarí. Kdo jih ne vé! — Ali obernimo to razmišljevanje na odgojo. Ne obljubujmo otroku nikdar več, nego smo mu dati v stani. Pri tem nas bode on spoznal najpervo, ako govorimo resnico. Ako mu n. pr. rečemo, da črevljár dela suknje, in krojač škornje, nam bode tudi verjel, ako se ravno ne bo slučajno prepričal o nasprotnem; ali naša laž mu bode takoj odkrita, ako ne bode dobil tega, kar smo mu obljubili. Ako n. pr. obljubimo deklici novo obleko, pa ji je nočemo kupiti ali ne moremo, se ne smemo čuditi, ako nam tudi ona obljubi, da bode pridna, in vendar ni. V tem slučaju ne zasluži dekle kazni. Ako ji pa damo vsega kar poželi, in vendar ni pridna, takrat je pa naša dolžnost, odzvati ji to, kar smo ji že dali. Obljuba dela dolgove. Zato pa ne obljubimo otroku nikdar kaj tacega, kar mu ne smemo ali ne moremo dati ali storiti. V ta predal spadajo n. pr. take obljube: Jaz ti odtergam glavo,

ali ti zrujem ušesa, če ne boš storil tega ali onega". In če otrok res ne stori tega, ali mu bomo odtergali glavo ali izrovali ušesa? Ali mu zamoremo storiti kaj takega, ali mu smemo? Naj sledé tu še neketere psovke, s katerimi zmerjajo judje otroke kakor tudi odrasle: „Steine sollen dir wachsen im Bauch, Ribisel auf der Nase, Rasiermesser sollst du schwitzen, der grosse Zorn soll dein Leibeleben schneiden, du sollst krepieren wie ein Hund, Stricknadeln sollst du dir schneuzen, Pflastersteine sollen dir wachsen aus den Ohren“ i. t. d. — Ali se more to vse spolniti? Ne, čemu tedaj kaj takega obljubovati? — Bodimo mož beseda, ali glejmo tudi, da bomo zamogli biti.

Jako obžalovati se mora tudi voščenje o godovih in ob novem letu. Pri vošilih si prav za prav ne mislimo ničesa, dostikrat pa tudi ravno nasprotno. Koliko jih je, ki govore z ustmi: Jaz vam vošim veselo novo leto, da bi ga še mnogokrat doživeli! ali v serci si misli: Da bi te le kmalu zlodi vzela! — Pomislimo pa še zraven, v kako zamotanih frazah, v kako „visocih“ izrazih se čestita dan danes! A tudi ubogi otroci se morajo učiti tacih izrazov, tudi oni morajo v tacih zamotanih frazah izraževati svoja vošila, za ktera nimajo niti naj najmanjšega občutka. Oj, besede in nič drugega kot besede! Pedagogika nas uči, da se imajo otroci le to učiti na pamet, kar razumejo. Kdo mi je pa porok, da razumejo tako zamotana vošila? Zato pa vidi vsakdo lahko, kake neumnosti spravijo pri čestitanji otroci na dan. En izgled. Sam sem bil priča, kako je neki osem let stari deček vošil materi veseli god. Rekel je: Mati, jaz ti vošim veliko srečo, da bi dolgo let živela, in **kmalu** srečno umerla. — Kako se da to strinjati? Najpervo ji je dejal, da bi dolgo let živela, a precej je dostavil, da bi tudi **kmalu** srečno umerla. Ta izgled kaže jasno, koliko je dati na taka vošila. Fant je vtaknil le besedo kmalu v vošilo, in s tem skazil vse. On bi imel reči: „da bi enkrat srečno umerla“, ali namestu „enkrat“ mu je všel ta osodepolni „kmalu“ v vošilo. — To kaže dovolj, koliko veljave imajo tá na pamet naučena vošila, ki so le v glavi, ne pa v sercu.

Ali vošila so globoko vkoreninena v naše socijalno življenje. Gorjé nižim uradnikom, ako bi ne šli „in corpore“ čestitat svojemu šéfu za god ali novo leto! Ali vsi vemo, kaj si mislijo pri tem, namreč to, da bi ga le kmalu zlodi vzela, da bi ta ali oni stopil na njegovo stopinjo, in da bi se družih vsak povzdignil više. Ni čuda tedaj, da se čestita sedaj ob raznih slučajih prav po rokodelsko, saj tudi prinašajo vošila toliko ljudem lep denaren dobiček. Originalno je to, kar mi je vošil na Dunaji hišni čuvaj (hausmajster): „Ich wünsch' Ihna a glücklich's neu's Jahr, — Ist' s vielleicht nicht wahr“, in zraven tega je tako pomenljivo posegel v svoj žep, kakor bi me hotel opomniti, naj tudi jaz tako storim in kaj lepega privlečem na svitlo.

Tako je z vsem čestitanjem. Tadi navadni pozdravi n. pr. dobro jutro, dober dan, dober večer i. t. d. nimajo več tistega pomena, nego so ga imeli nekdam. Ti pozdravi so prišli v rabo s tem, da je eden družemu želel zjutraj, da bi dan dobro začel, in zvečer, da bi ga srečno dokončal. Z vošilom „leško noč“ je pa želel, da bi sladko spal, da bi ga ne težile nikake skerbi in nadloge. Ali vsa ta vošila so se vkoreninila tako, da jih sedaj kar mehanično izgovarjamo, kakor smo se jih naučili, akoravno so globokega pomena. Kaj zamoremo boljšega vošiti komu, kot ljubo zdravje, ki je podlaga zdravega duševnega življenja, ki je vir zdravih misli in občutkov.

Pred vsem bi bilo pa želeti, da bi ne čestitali toliko, ampak več storili dobrega. Od lepih besed ni nikdo sit in ne bode, ampak le k večjemu takrat, kedar se bodo spremenile te besede v denar, ki je po vsi resnici svetá vladar. Proč s takimi nespametnimi vošili, ki ne gredó iz serca, ampak só le „napiljeni“ iz bukev, proč z vsem lehkomišelnim blebetanjem! Čas je, da gledamo tudi na take malenkosti, ki nam niso nikakor v čast, na korist pa le onim, ki jih kultivirajo. — Morda sem celo preveč govoril o tem predmetu; ali ker je z odgojo v dotiki, sem ga moral omeniti, kajti — da ob kratkem ponovim — on je nedopustljiv, ker je nerazumljiv otrokom, in ker s čestitanjem ne izrazi otrok svojih občutkov, ampak občutke tega ali onega pisatelja, ki je spisal to vošilo. Še enkrat zakličem s Fenelonom: „Ohranite otrokom okus na preprostih rečeh!“

(Dalje prih.)

Juri Varl.

Natihoma je deloval J. Varl v vinogradu Gospodnjem, in le časih se oglasil v Slomšekovih Drobtinich, ktere so mu bile popolnoma po godu; tako se nahaja na pr. v l. 1853 njegova pesnica „Gruden“, l. 1854 „Želje“ pa „Maria Cvetica“, l. 1856 „Kmetje“, l. 1857 „Prilike“ (IV.—X.), l. 1858 — 61 pesni „Ples, od sv. Tomaža, Ugléd Belzacarjev, Prah“; povest „Keršanskih staršev sin keršanski“; „Basni“ (spisal po latinskem); l. 1864 „Bolnišnice v rokah usmiljenih sester“ i. t. d. — V Zgodnjo Danico je dopisoval le sim ter tje do l. 1860, kedar je št. 9 priobčiti dal pesemsko čestitko svojo „K poterjenju . . preč. g. J. Vidmarja, doktorja sv. pisma, kneza in škofa ljubljanskega“; bolj spridoma in praviloma pa je dopisoval vanjo od l. 1861 — 8 v premnozih sostavkih, v kterih modruje o naših domačih zadevah, družinskih in narodnih, cerkvenih in državnih, ven in ven na podlagi sv. kerščanske vere, po besedah v št. 4 l. 1861:

„Vera, ona zapoveduje slednjemu, naj bo v beraški koči, ali na prestolu kraljevem, se podvreči, ter služiti pravici in resnici pod

vodstvom veličastne lepote, ki se ji pravi ljubezen kerščanska. In blagor njemu (človeku, časniku, narodu i. t. d.), kdor se temu trojstvu podverže“! i. t. d. — V 5. l. ljubo govori o zemlji slovenski, o narodu slovenskem, pa o njegovih vnanjih in notranjih nasprotnikih, kako se pregrešajo zoper omenjeno trojstvo. V l. 6: „Kakor je človek, tako so tudi narodi od Boga, tudi Slovani in Slovenci, ki imajo torej pravico na zemlji slovenski živeti ko narod in na vkladu slovenskega življa se gibati in izobraževati. . . Vir vsaki pravi omiki in izobraženosti pak je vera. . . Vera s cerkevjo je prva pogoja omike, zato pa tudi jo spoštovati dolžnost vsakega, kdor je izobraženosti zaresin prijatelj, pravi, ne hinavsk zastopnik svojega naroda, tedaj tudi sveta dolžnost vsakega Slovenca, kateri ljubi v resnici narod svoj slovénski. Zaničevati to, kar je narodu nar svetejše, napadati cerkev in njene naprave, ko strašilo po kerčmah razglaševati nedolžni konkordat, nobenega duhovna ne voliti v deželni zbor za glasilko imeti, in celo blesti, da je velika škoda za Slovence, ker se je duhovstvo preveč z njihovo literaturo pečalo, ni nikakoršno znamenje resnične ljubezni do slovenskega naroda, temveč živa priča, da se takošen človek znajde na napčni poti, in če prav zahteva omiko in izobraženost ljudstva, vendar le podivjačenje njegovo s svojim početjem pospešuje“ i. t. d. (l. 12 str. 93).

„Vera in vednosti so potrebne k zaresni omiki, k resnični izobraženosti, in vera ravno, od katere smo dozdej govorili, térja tudi naprédovanje v vednostih“ (str. 101). . . . „Kteri jezik pa je v zadevi izobraženja neogibno potreben za nas Slovence? Slovenski narod prebiva na zemlji slovenski in govori svoj lastni slovenski jezik. Verh njega, ki je sladkoglasin, lep in krasen ko malo kateri, pa vendar pri vsem tem zaničevan in tert, gospoduje troje ptujih jezikov, in ti so nemški, laški in madjarski, in ti trije se vrivajo vsaki v svojih krajih v pravice domačega jezika, krivično podkopujejo veljavo le-tega in bi ga radi popolnoma zaterli, oni nosijo zvonec v šolah, v pisarnicah in med gospôdo, ter se imajo ko znamenje omike in izobraženosti. Ako želi potemtakem Slovenec po omiki, zamore se mikati in izobraževati ali s pomočjo enega ali drugega izmed teh treh ptujih, ali pa tudi s pomočjo domačega, slovenskega jezika. Izobraževanje v ptujem in s pomočjo ptujega jezika vendar je nenaravno, nenatorno, in le za posamezne osebe mogoče, nikakor pa ne za narod v njega celoti. . . . Naučiti se utegne ptujega jezika posamezni človek, nikakor pa ne narod, razun če se mu narodovnost zatré in narod poptujči. . . . Napadali in preganjali so od nekdej sovražniki slovanski jezik in celo slovanstvo, tudi z ognjem in mečem so se trudili narodovnost slovansko zatreti in uničiti. V stoletnih vojskah, pravi Šafařik, so terli ptujci slovanske narode. . . in čuditi se je, ako

se prevdari vse, kar se je že s Slovani godilo, da slavno ime „Slovan“ ni že zdavnej postalo ime, ki se k večemu le še najde v starih knjigah in pismih. Kervave, Slovane zatiravne vojske so sicer ponehale, duh sovražni pa je tudi po tem še živel in še živi (str. 108)“ i. t. d. — „S pomočjo šol bi se ljudstva slovenske prevergle in poptujčile, slišim govoriti; pa prazno je to besedovanje. S tem pa, da šol, in sicer ljudskih šol na kmetih omenimo, pridemo do reči, od ktere je bilo že marsikaj v naših domačih slovenskih časnikih govorjeno in reč pojasnovana in pretresovana, zatoraj nasleduje tukaj le toliko, kolikor je ravno potreba, da dokažemo tudi mi od svoje strani, kako nespametno da se mlati prazna slama, ako v slovenskih ljudskih šolah nemščina kraljuje, uboga gostija pa je slovenščina; tedaj kako neumno, nemodro da je, narod s pomočjo šol poptujčevati, s tem pa zavirati mu napredovanje in omiko (str. 130)“. — „Slovenščina je domača govorica, ona mora tedaj prva, ne druga biti; voditi mora slovensko mladost ko vrojena prijateljica od prvega razreda izglelnih šol do zadnjega realčinega in skoz in skoz po gimnaziji. Nemščina, latinščina, gerščina se mora s pomočjo slovenščine, ne pa nemščine učiti . . . So tvarine, ktere morajo sicer na gimnaziji razlagovane biti, pa bi se lahko brez vse škode manj časa za nje porabilo, kot se ga navadno rabi; tako pridobljen čas pa naj bi se obračal v razlaganje slovanščine sploh, posebno pa nje na jugu. Tudi laščina bi se ne smela ponemariti (str. 152)“. —

„Hudobni, se bere v sv. pismu, pravi v svojem sercu, da ga ni Boga. Takih spačenih, na duhu slepih se tudi dandanašnji ne manjka . . . Vemo pa, da se marsikateri verin in izobražen Slovenec med nami nahaja, ki pravici in resnici pod vodstvom ljubezni kerščanske — v zadevi svojega naroda in njegovih pravic — enako nasprotuje, kakor s svojo nejevero nejeverniki (str. 201)“. — „Mnogo imamo Slovani, in torej tudi mi Slovenci zopernikov, ki ne zahtevajo družega ko našo narodno pogubo . . . Med take zopernike naše je šteti tudi časništvo . . . Ni ga ne rešila, ne zdravila za sedanje žalostne homatije in zmedije svetá, razun le v edini sveti veri. Kakor je nekda prerodila vera svet, tako ga je tudi le ona spet zadnji čas umiriti in urediti zmožna. Pravica in resnica tedaj pod vodstvom ljubezni kerščanske je geslo, ktero bi imelo časnikarje (ptuje in domače) voditi; ali jih pa tudi vodi?“ (str. 209).

L. 1862 kaže v primeri „Puška in kosa“ (l. 13), da vklad, na kterege staviti in zidati mora se omika slovenskega našega naroda, ako hočemo, da se ne spači, ne propade in ne pogubi, marveč da ostane narod zdrav, čverst in blag, je edino le vklad domači, narodni, kerščanski. — To resnico dokazuje (l. 15) v osodi nesrečnega mladenča „Filiz — filez“, kjer pravi na pr.: „Piši in podkopuj v svojih spisih vero kerščansko katoliško, in ti slačiš narodu nadnatorno vrednost in blagost in

ga celo vverstiš med živali; piši in jemlji upanje kerščansko, in ti obropaš narod nar bolj zdatnega tolažila o času stisk in zadreg, ter si mu spodbil podsloambo serčnosti in svetega junaštva v vojskovanju z vsim, kar je napčno in hudo; in piši in duši ljubezen kerščansko, in izdal si narod v plen strasti in slasti, si mu zmedel um in pamet ter ga storil pripravnega za vse, le ne za tó, kar bi bilo njemu v srečo in čast (str. 118)“.

— V l. 19 razodeva pod naslovom „Jožef II.“ vodila, katerih pravi zgodovinar pri spisovanji zgodovine za katoliško ljudstvo prezirati ne smé in naznanja duha, ki naj veje v zgodovini; „nasprot pa spisuj in pisari zgodovino ali zgodovinske kratkočasne berila po načinu omenjenih bukev, zadevajočih Jožefa II., in ti ne boš prijatelj narodov, boš narodu zapeljivec, spomin svoj pa boš oskrnil na veke“ (str. 152). — Kakor zgodopiscu, tako daje v l. 23. 24 pesniku vodila, katerih prezirati ne smé, v priliki „Dvoje dreves“ in določuje z ozirom na pogane, Gerke in Rimljane, okrožje, v katerem suka naj se pesništvo slovensko, da bo Slovencem v zaresni prid in v zdravo omiko, ter opominja k sklepu: „Poj toraj, pesnik slovenski, toda bodi pesnik keršanski, in bodi lira nedolžna, sramožljiva, čista in sveta. Dnov življenja človeškega je le malo, in vendar je ta kratki čas neskončno imeniten za slehernega izmed nas, in le če boš hodil, delal, se trudil in potil v senci drevesa življenja, boš tudi v resnici izobraževal in mikal svoj narod ter svoj in njegov pravi blagor pospeševal“ (str. 190). — V l. 28 pa jako živo opisuje, ktere izobraženosti mora vsaki učitelj, in toraj tudi jezikoslovec prevzet in navzet biti, ako hoče razlagati klasike slovenski mladosti, ako hoče biti učitelj in ne motitelj, oznanovavec ali pridigar resnice in ne laži, pravice in ne krivice, ljubezni in ne našemljenega brezvernega humanizma, in v res klasičnem spisku „Pridigar, učitelj ali profesor, jezikoslovje, klasiki“ pravi: „Slovenski narod je živoverin, je narod katolišk, njemu klasiki niso sveto pismo, brez njih zamore on kratko péd časnega življenja, pa tudi v večnem bivanju po smerti vesel in srečin biti, njemu izreki klasikov niso dogma, in tudi biti ne morejo dogma, in biti ne smejo dogma ali verska resnica, zato mu je pa tudi le malo ležeče na prenapetem preiskovanju in prizadevanju, razgrinjati klasika in ga kazati v neki prvotni podobi, ki zna bolj zmišljena ko resnična biti, in naravnost zavreči mora navado, učence napeljevati ali veliko več zapeljevati, da bi občudovali klasika ter ga povzdigovali brez ozira na kerščanstvo in sicer nepogojno in nad vse . . . Slovenec bere klasike, pa jih ne bere tje v en dan, brezverno, po šegi posvetni, temveč kakor živoveren katoličan, ter primerja nra vstveno stran pisatelja in dela njegovega z večno veljavno postavo keršanstva, s tem pa pojasnuje in razkazuje pomanjkljivosti in žalostne zmote nejevere in malikovanja, pa tudi svetost, visokost in osrečevavno veličastvo vere keršanske; razkazuje

in pojasnuje razliko nezmerno med omiko keršansko in oliko brezbožno ter kaže ravno po klasikih na skalo, ki je tudi peklenske moči zmagati ne premorejo . . . Da se pohujšljive dela klasikov učencem v roke dajati ne smejo, se v katoliških gimnazijah in pri vernih, vestnih učiteljih že samo po sebi razumeva. In le če bodo učitelji res verni, če bodo res oznanovali, pridigovali (t. j. postavno) v šolah pravico in resnico pod vodstvom ljubezni keršanske, toraj če bodo tudi klasike v zvezi s keršanstvom in pri luči keršanstva pojasnovali, in sicer slovenski mladosti v jeziku slovenskem in s pomočjo pravega, vspešnega učila, le potem bodo klasiki zares ne v škodo, ampak v duhovni dobiček in v oliko Slovencem“ (str. 222 — 3).

Takisto daje l. 32. 33 pravila modroslovcem v sestavku „Modrijan — modroslovje“ obžalovaje: „Kakor Atenčani, ki so ko malikovavci molili sicer mnogo bogov, vendar pa tudi oltar imeli posvečen „Bogu neznanemu — Ignoto Deo“ čutivši neko pomanjkljivost v zadevi bogočastja; tako čutijo tudi modrijani novejših in zdanjih časov nekaj v sebi, kar jih spominja nekega bitja, ki je visoko nad stvaritvijo in vzrok vse stvaritve, pa kakor ostali so Atenčani, ki so zavergli pojasnenje in razodenje Pavlovo v oziru na „neznanega Boga“, v zmoti in tamoti malikovavski, tako tavajo tudi ti modrijani v duhovni tamoti in žalostnih motah zató, ker za tem, kar v sebi čutijo, sicer sledé, ali brez Njega, ki je to čutje vanje vložil, in vnel v sercu človeškem to dozdevo (str. 256)“ . . . „Kteri del modroslovja koli naj obdeluje modrijan keršanski, v katero reč tudi naj se vtopi preiskovaje jo, povsod in vselej naj ima živo pred očmi, da si zares navskriž pamet človeška in pamet Božja biti ne morete, omejene da so dušne moči človeške, pa tudi omamljena da je človeška pamet, tedaj tudi njegova, in um njegov, in da se varno hodi, misli, sodi, sklepa in dela na polju modroznanstvenem edino le v solnčno-svitli luči keršanstva. Pri živem spominu takem sledi naj na vse strani za rečjo, ki jo preiskuje, ter naj jo pojasnuje, razkazuje in dokazuje, pa tudi, kjer in kolikor je potreba, kolikor reč pripuša ali tirja, kaže naj in sicer svitlo, da je ni navskrižnosti med pametjo človeško in med stvaritevjo in prikazki v natvori; navidezne da so le nasprotja, da je sicer marsikaj nezapopadljivo, pa nikakor ne pameti nasprotno; da je med Bogom keršanskim, med sveto vero in med stvarjenjem od ene strani, in od druge med pametjo človeško neko čudovitno soglasje, kterege le slep in nespameten napuh ne vidi, in ga išejo zastonj tako imenovani posvetni modrijani zunaj keršanstva, tedaj da je resnica keršanska zarésna resnica, keršanska modrost prava modrost, keršanski Bog resnični, večni, vsega-gamogočni Bog, Stvarnik in Gospod; vsa druga, keršanstvu nasprotna modrija pa prismodija in nespamet. In to je jedro, katero pogrešati bi se ne smelo pri nobenem modroznanstvenem delu; to je višina, na kateri

stati bi imel, kakor smo prepričani, slednji, kateri se peča z modroslovjem, in to je vodilo poglavitno, ktereга mislimo, deržati bi se mogel vsakdo, ki pisari in dela na polju modroslovskega, ako res modrovati hoče temeljito, varno in pametno; varovati pa se, da ne maha po vetru, t. j. v učenem skladu, v puhlih izrekih in praznih domišljijah sebe in druge slepiti, zgrešiti pa resnico popolnoma v svojo in svojega bližnjega nepopisljivo škodo. Modroznanstvo je vse preveč v némar pušeno na naših gimnazijah, pa le modroznanstveni nauk v duhu ravno naznanjenem bi služil zares v omiko in izobraženost dijakom. Modroznanstvo tako, pisano v ljubem gladko tekočem, domačem jeziku slovenskem — kako lepo, kako veseló, koristno in častno bi bilo za nas in za narod naš“ (str. 263—4)! — In naposled uči v spisku „Sveto pismo, véra, natvoroslovje“ dotično vzajemnost, pa tudi, da natvoroslovec — prevzét napuha, otrok strast in zmót, postane ves brezbožen in posveten; Bog, duša in večnost so mu, če ni drugač, prazne reči, sam je vse, in ves pozemeljsk riže kakor kert po zemlji, nakupčava kertine, enake Molešotovim, ko žalostno znamnje, kak revež da je človek, naj bo učen kakor hoče — brez Boga. Ves pozemeljsk in brez Boga riže in berba takšen po zemlji in hoče še preiskovati in razumeti Boga in njegove dela, dela vsegamogočnosti Božje? Kolika prederznost in neumnost! Slepce in pa svitloba!

Sostavili in spisali pa smo ta sostavek in vse druge v letošnji Danici v zadevi šolskih tvarin iz visokega spoštovanja do pravice in resnice pod vodstvom ljubezni keršanske, potem pa tudi iz čiste ljubezni do ljubega naroda slovenskega in nade naše, mladosti slovenske, s serčnimi željami, naj razcvetalo bi se naše mlado slovstvo od léta do léta lepše in veselejše, toda v duhu keršanskem, naslonjeno na Boga in sv. vero, ker le tako slovstvo bo pravo in zdravo ter narodu v prid, veselje in čast. Vse z Bogom in nič brez Boga! naj bo Slovincu geslo. Trud in prizadevanje brez tega, brez Boga, je stavba na pesek, je cvetje o slani, pa tudi večkrat strup v zlati posodi“ (str. 286—7).

Naravoznanstvo v ljudski šoli.

12. Velikost gibajoče sile in udara.

Vse sile ali moči so nam, kakoršne so tiste same na sebi, popolnoma neznane; o njih bistvu sklepamo in njih velikost gledamo iz učinkov, ktere one vzrokujejo. — Kdor more nesti kakih 56 kgr., je močnejši od onega, kateri more zagibati le polovico tega. Velikost gibajoče se sile moremo pa tudi razsoditi po tvarini, katero smo zagibali. — Kdor more kakih 30 litrov žita v jednej uri kakih 3½ kilometrov daleč nesti, je gotovo močnejši od drugega, kateri ravno tisto težo v tistem času le kakih

2 $\frac{1}{2}$ kilometra daleč nese. Ako povzamemo vse skupaj, rečemo: Velikost gibajoče sile razodeva se po gibanju tvarine in naglosti, s katero se ona giblje.

Sedaj pa hočemo ob kratkem preiskati, kako se nam bode razsodba po različnosti tvarine in nje hitrosti gledé velikosti gibanja iztekla.

Premisliti hočemo štiri zglede.

1. Jednaka tvarina, jednaka hitrost.

Ako nese delavec Trošan 56 kgr. v jednej uri 3 $\frac{1}{2}$ kilometra daleč, in ako drugi delavec Uroš ravno to stori, sta toraj oba jednako močna. Zato tedaj rečemo: Pri enakih tvarinah in jednaki hitrosti, ste gibajoči se sili jednaki.

2. Jednaka tvarina, nejednaka hitrost.

Ako nese Trošan 56 kgr. v jednej uri 3 $\frac{1}{2}$ kilometre daleč, delavec Uroš stori pa ravno to v istem času, da 4 $\frac{1}{2}$ kilometre daleč nese, je gotovo Uroš močnejši kakor Trošan. Iz tega dobimo posledek: Pri enakih tvarinah in nejednaki hitrosti, je razmerje gibajoče se sile jednake hitrosti.

3. Nejednaka tvarina, jednaka hitrost.

Ako pa nese Trošan 56 kgr. v jednej uri 3 $\frac{1}{2}$ kilometre daleč, ko nese Uroš v tistem času le 28 kgr. tako daleč, je Trošan gotovo močnejši od Uroša. Moč Trošanova ima dva dela, Uroševa pa le jeden del. Zato sklepamo: Pri neenakih snovih in enakih hitrostih, so gibajoče se sile kot tvarina.

4. Nejednaka tvarina, nejednaka hitrost.

Ako zamore Trošan 61 litrov žita v jednej minuti 1 meter daleč prenesti, Uroš pa v tistem času 90 litrov pa 2 $\frac{1}{2}$ metra daleč nese, je gotovo Uroš močnejši, kajti on nese večo težo dalje v tistem času, kakor pa Trošan. Sklepamo tedaj: Pri enakih tvarinah in jednaki hitrosti, so gibajoče se sile izvodi iz tvarine in nje naglosti.

Ako se gibajoče telo ob drugo zadene, zgodi se udar. Iz tega, kar smo slišali do sedaj, moremo sklepati, da je moč ali velikost udarca odvisna od tvarine in hitrosti gibajočega se telesa. Kmalo pa tudi iz tega spoznamo, da se sila ali moč udarca ravná vedno po velikosti gibajočega se telesa.

1. Jednaka tvarina, jednaka hitrost.

Obla, težka tri dkg. preteče v jedni sekundi 3 metre, ter udari ob steno s tako silo, kakor druga ravno tako težka, ktera ravno tako hitro teče. Kaj spoznamo iz tega? Pri enakih snovih in jednaki hitrosti so udarci jednaki sili ali moči.

2. Jednake snovi, nejednaka hitrost.

Tri dkg. težka oblapreteče n. pr. v jedni sekundi 5 metrov, druga jednake težkote preteče v tistem času 30 metrov. Zadnja udari z večo

silo, ter se v zemljo globokeje zarije, kakor perva. Udarca sila je v razmerju, kakor številka 1 : 6. Iz tega sklepamo: Pri enakih tvarinah in enakih hitrostih je udarna sila drugi sili ravno v takem nasprotju, v kakoršnem ste si hitrosti.

Kladivo toliko močnejše udari, kolikor hitreje ga zavijemo; naglo plavajoče ledene gruče vdarijo z večjo silo ob kole pri mostu, kakor počasno plavajoče; toča, ki pade z velike višave bolj pobija, kakor pa nižje padla; naglo tekoča voda razdere več bregovja, kakor počasno tekoča. Navedite še nekatere zglede, kateri se opirajo na to razsodbo!

3. Nejednaka tvarina, jednaka hitrost.

Ako veržemo 2 kgr. težko oblo v jedni sekundi 20 metrov daleč, drugo 4 kgr. težko v ravno tistem času pa tudi tako daleč, toraj so obeh obel udarne sile, kakor 1 : 2. Tukaj se prepričamo: Pri enakih tvarinah in enakih hitrostih, so udarne sile kakor tvarina.

Topova obla, ki ravno tako naglo teče, kakor obla iz puške, učinja večji udar, kakor obla iz puške; veliki ledeni kos, kterega voda tako naglo podi, kakor manjšega, udari veliko močnejše ob kole pri mostu, kakor majhni koščki; težko kladivo, s kterim tako naglo tolčemo, kakor z manjšim, močnejše udari, kot uno; udar s debelim kladivom porine kol globokeje v zemljo, kakor pa udarec z majhnim kladivom; debela toča naredi večjo škodo, kakor drobna; velika barka vdari z večjo močjo ob malo, kakor mala ob veliko, ako obe jednako hitro jadrate. Poiščite še jednake zglede.

4. Nejednaka tvarina, nejednaka hitrost.

Ako se taklja 10 kgr. težka obla v jedni sekundi 12 metrov, in druga 15 kgr. težka v ravno tistem času 20 metrov daleč, toraj udari zadnja z večjo silo ob steno, kakor perva; udarna sila ravna se po velikosti gibajočih se teles; ona je toraj izvod iz tvarine in hitrosti, v tem slučaju kakor $120 \text{ do } 300 = 2 : 5$. Zapomnite: Pri enakih tvarinah in enakih hitrostih se izračuni udarna moč iz snove in hitrosti.

Velike in zelo hitro gnane ledene gruče udarijo močnejše, kakor male, počasno gnane; kolikor večji je barka in kolikor hitreje jadra, toliko močnejše udari ob zaderžek; naglo derdrajoč in težak železen voz nareja pri udarcu z drugim vozom večjo škodo, kakor pa lahek in počasno se premikajoč voz; slap snega razodevlje svojo pogubno moč toliko bolj, kolikor večji je in kolikor hitreje se naprej dervi; narastla jezera napravljajo toliko večjo škodo, kolikor hitreje se v njih voda naprej dervi. — Udarca sila gibajoče se vode ravna se po tvarini in naglosti vode. Ako je hitrost tekoče vode še enkrat tako velika, kakor je navadno, tedaj je tudi tekoča tvarina v tistem času še enkrat tako velika. Dva-kratna hitrost in 2-kratna tvarina pomnoževa se čveterno ali do kvadrata od 2. Pri 3-kratni hitrosti je udarna vodna tvarina v tistem času 3-

tako velika; udarna sila je tedaj 9×kratno ali kvadrat od 3. Iz tega sledi: Udarčna sila gibajoče se vode raste v kvadratnem razmerju gibanja hitrosti; ona je toraj pri 2×kratni hitrosti 4×, pri 3×kratni 9× tako velika, kakor pri naravni hitrosti.

Iz tega tedaj lahko spoznamo, da narastle gorske vode velike in težke kamene naprej in drugega proti drugemu dervé; da majhni gorski potoci, čigar struge so zelo nagnjene, lahko večje kolesa in celo mline gonijo. Zagoni morskih valov, pokončujejo toliko bolj obrežje, kolikor hitreje se zaganjajo. Veliko kamenje ne pride tako lahko v sredino rek, še težji pa v doljno globino. Sploh ima pri enakih silah mala tvarina večo hitrost, kakor pa večja. — Natančna preiskovanja so pokazala, da, ako je tvarina v primeri kakor 2: 1, se nareja hitrost potem ravno narobe, kakor 1: 2 nareja. Pri enakih silah je hitrost nasproti od tvarine. Iz tega sledi: da jednaka množina smodnika, ktera žene puškino oblo z veliko hitrostjo naprej, topovo postavlja v manjše gibanje. Pri izstreljenji topa raznesla smodnikova tvarina žene topovo oblo hitreje naprej, kot top nazaj. Tudi pri puški leti obla hitreje naprej, kakor puška nazaj udari.

Vprašanja: *Po čem se ravna velikost gibajoče se sile in udara? — V kakem razmerju so gibajoče se sile in velikost udarca pri jednaki tvarini in jednaki hitrosti? — V kakem pri nejednakih tvarinah in jednaki hitrosti? — V kakem pri nejednaki tvarini in nejednaki hitrosti? — Kakošna je hitrost pri enakih silah ali močeh? — (Dalje prih.)*

Dopisi in novice.

— **Iz Železnikov**, 23. marcija. Od l. 1855., tedaj 25. leto, ukvarjam se že sè šolskim podukom, pa dozdam mi še nobenkrat niso šolarji uzrokovali tega, kot letos. Napravili so kar hipoma v sredi posta sebi in meni — nepričakovane počitnice. Un petek (14. t. m.) zapazil sem, da manjka kar naenkrat več otrok v šoli. Na vprašanje, kje da so, odgovorilo se mi je: »Bolni so; ošpice imajo!« Naslednji dan je bila šola še dokaj bolj »jasna«. V nedeljo (16. t. m.) pak me pokliče gosp. župan, ter pravi: »Ravno je bil gosp. zdravnik tu, in mi je naznanil, da je nad 50 otrok na ošpicah bolnih. Da bolezen tedaj, ki je zelo nalezljiva, ne bo posegala še dalje, je neobhodno potrebno, da šolski uk tako dolgo prestane, da se zdravstvene razmere zboljšajo. Uk naj toraj preneha!« In tako imamo od 17. t. m. šolo zaperto. Otrok je bolnih od 50—60; v nekaterih hišah po 2, 3; v eni hiši v Zgor. Železnikih je ležalo uni teden celo 10 bolničkov. Bolezen nastopi s pričetka prav zelo hudó, tako da otroci celo bledéjo. Sila sicer kmal odjenja; vender pa morajo otroci dalj časa ostati v topli sobi, ker jim je vsako prehlajenje zelo nevarno. Upal sem, da nam smert ne bo otrok ugrabila; pa goljufalo me je. Sinoč smo pokopali malo učenicko I. razreda; danes leži že zopet druga (iz II. razreda) na mertvaškem odru. Da stariši z žalnim srcem vidijo mreti otroke, o katerih so

upali, da jih bodo že kmal mogli rabiti za kak mal posel, je naravska stvar. Kdor pa je tako srečen, da nedolžen zapusti svet, zlasti naše žalostne čase, ko skor do malega vse drug drugemu grení življenje in si nasprotuje, naj takim srečnim nihče ne zavida nebes, marveč naj reče: Blagor jim! — Naj dodam tudi še to, da bi bil zadnji petek kmal tudi zopet en fantek vtonil. Majhno je bil še živ, ko so ga zvelkli iz vode. Nesreča res nikoli ne praznuje. — Pozdravljeni!
Jos. Levičnik.

— **Iz Vojnika.** Celjsko učiteljsko društvo je imelo dné 6. marcija t. l. svojo tretjo mesečno zborovanje. Navzočih je bilo 25 udov. Gosp. predsednik omeni vabila ptujskega učiteljskega društva, k svečanosti njegovega 10letnega obstojenja. Ker se te svečanosti nihče ne more udeležiti, izreče se omenjenemu društvu po telegrafičnem potu srčen, kolegialen pozdrav. Dalje se je vprašalo, kako bode naše društvo prvi decenij obstojenja novih šolskih postav praznovalo. V zadnji (feb.) seji predložil je gosp. Weiss, — kar je pa v mojem poročilu po naključbi izostalo, — da naj draštvo spodobno obhaja prvo 10letnico obstanka novih šolskih postav. Ker se pa tedaj nij moglo priti k sklepu, odala se je vsa ta reč društvenemu vodstvu, da v prihodnji (marc.) seji o tem poroča. Draštveni prečsednik poroča toraj danes, da naj bi se napravil slovesen izlet v bližnji Laški trg. Zbor se v vsem drugem z gosp. poročevalcem vjema, le kraj (Laški trg) zdi se mu iz raznih uzrokov za takov izlet neprimeren. Zato stavi gosp. Miklavec proti-predlog, da naj se izlet v bližnji, prijazni Vojnik napravi. Pri glasovanju se ta predlog z veliko večino glasov sprejme. — Izlet se bode napravil meseca maja in ako mogoče 14. Sl. okrajni šolski svét se bode toraj poprosil, da naj šolski dan 14. maja preloži na četrtek 15. maja. Za priprave in uredbo vsega za izlet potrebnega, izvoli se odsek peterih udov (g. g. Bobisut, Weiss, Rupnik, Brezovnik in Petriček) in ima pri prihodnjem zboru o tem poročati. Na dnevnem redu je obravnava zgodovinske slike »Stari Slovani«. Referent gosp. Brezovnik omeni v uvodu, da, če je vže potrebno, da se po pregovoru »Nosce te ipsum« (spoznavaj samega sebe) vsak, kolikor mogoče natanko pozna sebe, je tudi jako potrebno, da se vsak kolikor mogoče seznaní z zgodovino svojega naroda, kajti le, ako to poznamo, razširila se bo med nami bratovska ljubezen, sloga in vzajemnost, koja nam je tolikanj potrebna. Pa tudi štajerski normalni učni načrti velevajo na strani 127., da ima ljudska šola med drugim tudi ta nalog »die Schüler mit Begeisterung für die Nation heranzubilden«. Te dve ideji, pravi gosp. ref., vodili ste ga tudi pri izdelovanju njegove slike, koja nam hoče sedaj predstavljati.

Celo sliko nam je gosp. ref. prednašal v oddelkih, iz kojih se je sledeča, sproti na tablo pisana dispozicija razvila: 1) Njih prihod v naše kraje; 2) njih prejšnja domovina; 3) njih plemeni; 4) njih jezik; 5) njih lastnosti; 6) njih prebivališče; 7) njih družinsko življenje; (zadruga, staresina, župan); 8) njih obleka; 9) njih delo; 10) njih pijača; 11) njih národni zbor; njih vojska (bran); 13) njih otroci; 14) njih zabava; 15) njih značaj (dobre in slabe lastnosti); 16) njih vera (bogovi) [Beli bog, Črni bog], Svantovid (kres) Radegost, Kurent (pustni večeri), Morana (mora, morska noga), Veles, (hostni mož, povodni mož), Vile, Baba, (babo žagati); 17) njih sovražniki; 18) njih število.

Že iz tega osnutka se razvidi, kako obširna, in vse strani javnega in družbinega življenja naših slovanskih prededov obsezajoča je bila ta slika. Vedel je gosp. ref. obelodaniti nam povsod zanimive strani tako, da smo do konca z največjo pazljivostjo sledili njegovim razpravam, da-si je bilo razlaganje

slike dolgo (za dve uri) namenjeno. Veselilo nas je tudi, kako je gosp. ref. nam pokazal pot, da otroci vse staroslovanske navade in šege sami najdejo. Tudi morála, koja si učenci s pomočjo učiteljevo na konci obravnavane slike izpeljajo, se nam je jako dopala. Res mnogo, mnogo koristnih naukov se da iz življenja starih Slovanov izerpiti. Omenim tukaj le njih veliko ljubezen do milega maternege jezika in domovine in pa njih priprostost in treznost. Pa tudi slabih navad, kakor so nesloga, sebičnost, nesnažnost i. dr., katerih se nam je skerbno izogibati, nij gosp. ref. pozabil. Vse to da se, kakor nam je bilo pokazano, lahko v mnogoverstne naloge in spisje porabiti.

In resnico je govoril gosp. predsednik ko je, zahvalivši se gosp. Brezovniku za njegovo marljivost, izrekel, da, ko bi se vsi slov. učitelji tako marljivo pripravljali in po takem načinu zgodovino prednašali, bi bili mi veliko dalje in na boljšem, kot smo pa v resnici.

Mi pristavljamo le še željo, da bi gosp. Brezovnik še večkrat kaj enacega prednašal. H koncu moram še omeniti, da je tudi to naredilo jako ugoden utis na poslušalce, da se je cela slika predstavljala v čistem slovniškem jeziku, koji edini nár. učitelju pristojna, ne pa, kakor se sicer mora tako gosto slišati — v krajnem dialektu.

Ivane Petriček.

— **Iz seje dež. odbora** 21. februarija. — Na dopis dež. šl. sveta se priterdi, da se sedanjí Čatežki učitelj Janez Terselič definitivno namesti za učitelja pri Beli cerkvi. — 28. februarija. Občini Kranjski se naznani, da po dopisu c. kr. dež. predsedstva ministerstvo prošnje deželnege zbora za obstanek niže gimnazije v Kranji ni predložilo svitli kroni in da bi se o tem moglo dalje pogajati le, ako bi se mestna občina ali dežela zavezala, priplačevati k troškom za gimnazijo — na dotični dopis se deželnemu šl. svétu odgovori, da deželni odbor ne dovoli v to, da bi se plače učiteljev veronauka v ljudskih šolah prevzele na normalni šolski zaklad, in da o tem more sklepati le deželni zbor. — 7. in 10. marcija. Na dopis dež. šl. sveta je deželni odbor priterdil, da se Janez Jarm definitivno umesti za učitelja v Poljanah, novomeškega šl. okraja.

— **Slavna hranilnica Kranjska** je tudi letos razdelila: C. k. učiteljišču v podporo revnih učencev 100 gl.; I. mestni šoli 150 gl.; II. mestni šoli 250 gl.; za napravo učnih pripomočkov: a) Krainisch. Schulpfennig 100 gl.; Narodni šoli 100 gl.; nunski šoli tukaj 200 gl.; nunski šoli v Loki 100 gl.; evangeljski šoli v Ljubljani 200 gl.; varuštvo malih otrok (Kleinkinder-Bewahranstalt 200 gl.; ljudski deški šoli v Rudolfovem 100 gl.; podkovijski šoli tukaj 50 gl.; deklški (mestni) šoli tukaj 100 gl.; ženskemu učiteljišču tukaj 100 gl.; godbini šoli filharmoniške družbe 200 gl.; deklški šoli v Kočevji 50 gl.; zavetišču dečkom (Knabenasil) tukaj 200 gl.; šoli na Mahu 50 gl.; deklški sirotišnici tukaj 100 gl.; gimnaziji v Rudolfovem 100 gl.; realki v Ljubljani 200 gl.; gimnaziji 200 gl.; gimnaziji v Kočevji tudi 100 gl. v podporo revnim učencem po teh šolah.

Javna zahvala.

Slavna hranilnica je tudi letos „Narodni šoli“ za nakupovanje učnih pripomočkov blagodušno podelila svoto 100 gld. Za ta cenjeni dar najtoplejšo hvalo izrazuje

Odbor „Narodne šole“.

— **Zopet novi cerkveni napevi.** Pri M. Gerberji v Ljubljani dobi se za 50 novcev zvezek lepih napevov, ki jih je dal na svitlo g. P. Angelik Hribar za postni in velikonočni čas. Izmed 16 napevov jih je 5 za križev pot, 5 pa družih postnih, recimo: Sedem besedi Jezusovih; Sveti križ; Počešenje sv. peterih ran Jezusovih; Duša najde Jezusa v terpljenji; O grešnik, serce zdaj odpri; dalje so velikonočne, in sicer: 1. Jezus premagavec groba; 2. Zveličar naš je vstal iz groba; 3. Skalovje groba se razgane; 4. Velika noč se zasvetli; 5. Zveličar gre iz groba. Konečno je pridejana pesen za »Sveto leto«. Priporočali smo v 3. listu let. l. »Tovariša« Sattner-jeve napeve. Tu imamo priliko, zahvaliti se drugemu jako marljivemu skladatelju, da nas je obogatil s cerkvenimi muzikalijami, ki se vredno uverstiti smejo mej godbene proizvode naše prerodujoče se cerkvene glasbe. Napevi so za sopran, alt, tenor in bas vglasbeni pravilno, prosto, v pobožnem cerkvenem duhu. Porok temu je izjava preč. knjezoškofijstva in redovnega predstojništva, ki ste po cenzuri privolili, da se napevi na svitlo dajó. Ni toraj dvomiti, da ne bi tudi orgljavci odobravalii napevov, zlasti ako bodo skerbéli zato, da se na tanjko po glasovih prepevajo, ker le tako morajo ono sverho doseči, ki jo dan danes stavijo cerkvene terjatve do muzikalij božji službi namenjenih in ki je vodila skladatelja pri njegovem jako marljivem delu. Naj donaša to zasluženó priporočilo obilni vspeh tudi v materijalnem obziru, ker je čisti dohodek namenjen hiralnici in sirotišnici. Prodanih je že 80 iztisov, kar je temu izdanju naj bolje priporočilo in nesebičnemu skladatelju dobrodejno priznanje.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šolskem okraji Postonjskem: Na Irazredni šoli v Sturiji, učit. služba, l. p. 500 gld. in stanovanje, postranskega zaslužka 200 gld.; krajnemu šl. svétu do 13. aprila.

V šolskem okraji Kamniškem: Na Irazredni šoli v Krašnji, učit. služba, l. p. 450 gld. in stanovanje; krajnemu šl. svétu do 15. aprila.

Vsak po svoje. Vse dežele in mesta, vsi tergi in sela, vradnije in šole, zbirališča in društva se pripravljajo, da bi dostojno praznovali cesarjevo sreberno poroko, tedaj tudi slovensko učiteljsko društvo ne more in noče zaostajati, marveč hoče tudi po svoje praznovati ta vsem narodom Avstrije pomenljiv in važen dan. Pri gosp. Milicu se tiska brošura, ki jo je sestavil čitateljem „Učit. Tov.“ dobro znan marljiv pisatelj. Knjiga bode izšla konec tedna, zanesljivo do 8. t. m. kake dve poli in pol v osmerki, in to knjigo hoče na svitlo spraviti slovensko učiteljsko društvo. Cena jej bode primerna; na tanko še nismo določili, ker ne vemo, koliko nas bodo stale podobe. — Slavne šolske oblasti pa bodemo naprosili, da bodo to knjižico priporočali slovenskim šolam, za katere je tudi pisana. Prijatelji, tovariši in rodoljubje, podpirajte nas! Bog.

Današnjemu listu je pridjana muzikalna priloga.

Odgovorni vrednik: **Matej Močnik.**

Tiskar in založnik: **J. R. Millo.**

Himna

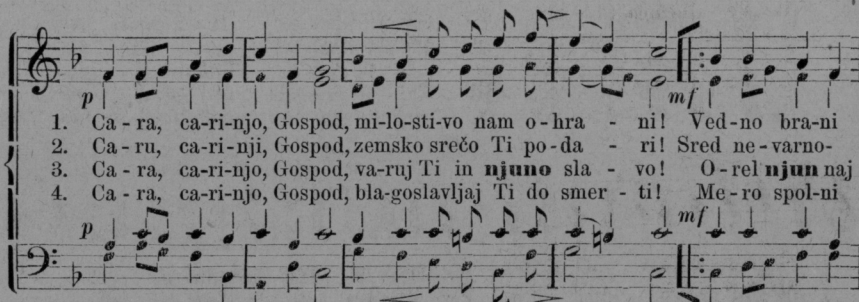
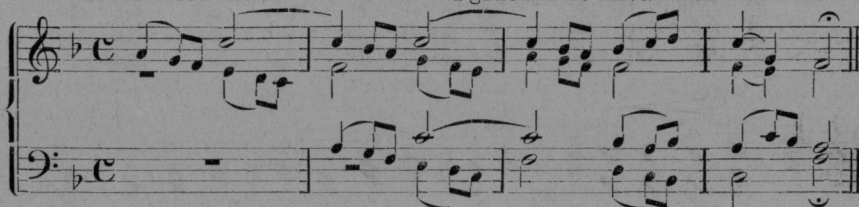
k petindvajsetletnici cesarjeve poroke

dné 24. aprila 1879.

I.

Andante con moto.

Vglasbil P. ANGELIK HRIBAR.

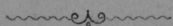
1. Ca-ra, ca-ri-njo, Gospod, mi-lo-sti-vo nam o-hra - ni! Ved-no bra-ni
2. Ca-ru, ca-ri-nji, Gospod, zemsko srečo Ti po-da - ri! Sred ne-varno-
3. Ca-ra, ca-ri-njo, Gospod, va-ruj Ti in njuno sla - vo! O-rel njun naj
4. Ca-ra, ca-ri-njo, Gospod, bla-goslavl-jaj Ti do smer - ti! Me-ro spol-ni

1. ju; pov-sod bo-di va-ruh Ti na stra - ni! stra - ni!
2. sti in zmot ne za-pu-sti ju ni - ka - ri! ka - ri!
3. vsa - ko pot pla-va krep-ko nad za - sta - vo! sta - vo!
4. pa do - brot tam v nebeškem, krasnem ver - ti! ver - ti!

Besede Fr. Kr-ove.

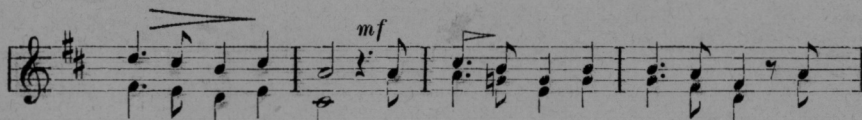
II.

Andante maestoso.

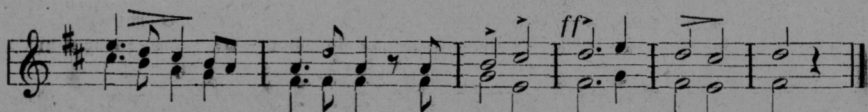
Vglasbil F. Stegnar.

1. Mla - di - na! da - nes iz ser - cá za - poj - mo
2. Ker dan's je pet - in - dvaj - set let, ko Ve - li -
3. Glej, sta - ro - slav - na Av - stri - ja ne - vest - no
4. Za - to mla - di - na mi - lje - na! pre - pe - vaj
5. Pre - svi - tli car in ca - ri - nja! še mno - ga

1. Ve - li - čan - st - vo - ma, Ce - sar - ju, ce - sa - ri - ci, vsí po -
2. čan - st - vi v za - kon svet', je skle - nil Bog, bla - go - slo - vil, ter
3. je o - kin - ča - na; ve - se - lja čut se vseh ro - dów gla -
4. Ve - li - čan - st - vo - ma, **nju** sla - ve ser - čno se ra - duj, ter
5. le - ta ži - vi - la! O - hra ni, bra - ni nam Go - spod pre -

1. zdrav in čast nav - du - še - ni! Po - zdrav in čast nav - du - še - ni!
2. **nji - ma** sre - čo, čast da - ril. Ter **nji - ma** sre - čo, čast da - ril.
3. sí med močni grom to - pów. Gla - sí med moč - ni grom to - pów.
4. **nju** i - skre - no pozdravljuj: Ter **nju** i - skre - no po - zdrav - ljuj:
5. mi - lost - ni Habs - burški rod! Pre - mi - lost - ni Habs - burški rod!

Besede Radoslav S-ove.